

STORTINGET

Representantforslag 32 S

(2017–2018)

fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Freddy André Øvstegård og Nicholas Wilkinson

Dokument 8:32 S (2017–2018)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Freddy André Øvstegård og Nicholas Wilkinson om å sikre åpenhet i helse- og omsorgsinstitusjoner som utfører tjenester i kommunal regi

Til Stortinget

Bakgrunn

Å gi dem som har behov for det, trygg og god velferd er samfunnets ansvar. De siste årene har det vært flere gjennomganger og avsløringer av avvik i de kommunale helse- og omsorgstjenestene for eldre som har vist mange alvorlige feil.

I august 2017 avdekket Fri fagbevegelse og Fagbladet svært kritikkverdige forhold hos Norlandia i Moss. Selskapet hadde unnlatt å melde fra om alvorlige forhold ved et bo- og servicesenter i Moss. Først etter at svært alvorlige forhold rundt en enkeltpasient ble avdekket i media, valgte Norlandia å melde fra om forholdene til kommunen og tilsynsmyndighetene, ti måneder etter at de alvorlige avvikene fant sted.

For to år siden, i august 2015, fikk Adresseavisen innsyn i alvorlige avvik i Trondheim, og samme avis ble nektet tilsvarende innsyn for Oslo og Bergen kommune av de daværende byrådene i byene. I avvikene lå svært alvorlig informasjon om sviktende omsorg. Noen av de verste eksemplene er dokumenterte tilfeller av døende som ikke hadde fått smertestillende, pleietrengende mennesker som lå gjennom natten i egen avføring, og mennesker som hadde behov for å få tilført oksygen, men som måtte seg klare uten i flere timer.

I september 2015 fikk avisa Nordlys tilgang til samme type informasjon om mulige avvik i Tromsø kommune. Informasjonen ble gitt ut etter kommunevalget i 2015. Ifølge kommunen var grunnen til at opplysningene ble gitt så sent, en «misforståelse». Her ble det avslørt avvik som dokumenterte grov omsorgssvikt. Mennesker med behov for hjelp fikk ikke tilsyn på et helt døgn, et menneske i respirator hadde ropt på hjelp i flere timer uten at noen har hørt vedkommende, og en nattevakt hadde ikke fått sett til en beboer en hel natt grunnet en låst dør.

Disse forholdene er eksempler som forteller om underbemanning, for dårlig økonomi, mangel på strukturer for å lære av feil og avvik og manglende vilje til å dokumentere avvikene overfor en tilsynsmyndighet. Det er forhold som forteller om ansatte som ikke får gjort arbeidet sitt slik de skal, fordi det er for få folk på jobb. I tilfellet med Norlandias bo- og omsorgssenter i Moss har det kommet frem at bemanningen er lavere enn hos tilsvarende kommunale tjenester.

I helse- og omsorgstjenestene er åpenhet om de tjenestene som leveres, en grunnleggende forutsetning for trygghet for pasienter og pårørende. Da er det nødvendig at kommunene både har rett til å innhente, og faktisk innhenter, opplysninger om avvik også fra private aktører som driver velferdstjenestene på vegne av kommunene. Slik kan offentligheten og de folkevalgte sørge for en offentlig kontroll av de konkrete tjenestene.

Helse- og omsorgstjenestene fra private aktører har ikke vært underlagt tilstrekkelig offentlig tilsyn. Dette gir spesielt kommersielle aktører, som har interesse av å hente ut profitt, mulighet til å tjene penger gjennom å redusere bemanning, gi dårligere lønns- og pensjonsvilkår eller skjule hvilken formell kompetanse de som faktisk utfører tjenestene, har. Dette var blant annet tilfelle

ved Norlandias institusjon i Moss, hvor de ikke oppfylte kommunens krav til kompetanse ved bemanningen.

Private institusjoner er i dag ikke underlagtsamme krav om å følge forvaltningsloven, offentlighetsloven og arkivloven på samme måte som offentlige institusjoner. Private institusjoner kan også unnlate å delta i kommunale eller statlige satsinger og felles brukerundersøkelser. Åpenhet rundt mangfoldet av metoder, innovasjon og nyskaping vil kunne bidra til videreutvikling av tjenestetilbudet, mens manglende åpenhet og manglende ansvar på like vilkår med det offentlige vil påvirke muligheten pasienter og pårørende har til å sikre at driften er forsvarlig.

Forslagsstillerne er av den oppfatning at det ikke kan være sånn at brukere av private institusjoner reelt sett har dårligere rettigheter enn brukere av kommunale institusjoner til å få innsyn i driften og vurdere om tilbudet er forsvarlig, i tråd med kontrakten med kommunen og hvordan det er sammenlignet med kommunens andre tjenester. Samtidig er det også nødvendig for alle folkevalgte å kunne kontrollere at kommunen har en

tilstrekkelig god drift. Forslagsstillerne vil derfor at kommunene skal ha en rett, men også plikt, til å innhente informasjon om drift av eldreomsorg som kommunen har ansvar for og som drives av private og ikke kommunen selv.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen snarest mulig fremme forslag om de nødvendige lovendringer for å gi kommunene rett og plikt til å sikre innsyn i og åpenhet rundt bemanning, lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår, selskapsstruktur, regnskap, pengestrømmer, profittuttak og avvik i helse- og omsorgsinstitusjoner som utfører tjenester i kommunal regi eller på oppdrag fra kommunen.

11. oktober 2017

Karin Andersen

Freddy André Øvstegård

Nicholas Wilkinson

